

Zuzanna WALOCH

Uniwersytet w Siedlcach

Instytut Nauk o Bezpieczeństwie

zw86594@stud.uws.edu.pl

<https://orcid.org/0009-0007-3427-2708>

<https://doi.org/10.34739/dsd.2024.01.09>

BEZPIECZEŃSTWO KONWOJU OSÓB OSADZONYCH W JEDNOSTKACH PENITENCJARNYCH W POLSCE

ABSTRAKT: Służba Więzienna (SW) będąca trzecią co do wielkości formacją mundurową w Polsce, odpowiada za nadzór i kontrolę nad skazanymi oraz zapewnienie bezpieczeństwa w zakładach karnych i aresztach śledczych. Funkcjonariusze SW w swoich obowiązkach mają nie tylko „pilnowanie” osadzonych na terenie jednostki penitencjarnej, ale również odpowiadają za wykonywanie transportów „na zewnątrz” z osadzonymi w takie miejsca jak sądy, ośrodki leczenia oraz zakłady pracy. Konwojowanie osadzonych jest kluczowym elementem systemu penitencjarnego, wymagającym wysokiego poziomu organizacji, odpowiednich środków technicznych oraz wyszkolonego personelu. Każdy taki transport, często z niebezpiecznymi skazanymi, poza mury jednostki penitencjarnej niesie duże ryzyko, dlatego przebieg konwoju jest dokładnie zaplanowany, aby zapewnić bezpieczeństwo zarówno osadzonym, jak i społeczeństwu. Publikacja ma na celu przybliżenie zasad i procedur dotyczących konwojowania więźniów w Polsce oraz omówienie kluczowych aspektów związanych z bezpieczeństwem tego procesu.

SŁOWA KLUCZOWE: Służba Więzienna, funkcjonariusz, konwój, osadzony, jednostka penitencjarna

CONVOY OF PRISONERS IN PENITENTIARY UNITS IN POLAND AND THE SAFETY OF PRISONER TRANSPORT

ABSTRACT: The Prison Service, which is the third largest uniformed formation in Poland, is responsible for the supervision and control of convicts and ensuring security in penitentiaries and remand centres. Prison Service officers have as part of their duties not only 'guarding' inmates on the premises of the penitentiary unit, but are also responsible for carrying out 'outside' transports with inmates to places such as courts, treatment centres and workplaces. The escorting of prisoners is a key element of the penitentiary system, requiring a high level of organisation, appropriate technical means and trained staff. Each such transport, often with dangerous convicts, outside the walls of the penitentiary unit carries a high risk, so the course of the convoy is carefully planned to ensure the safety of both the inmates and the public. The publication aims to provide an overview of the rules and procedures for escorting prisoners in Poland and discusses key aspects related to the security of the process.

KEYWORDS: Prison Service, officer, convoy, inmate, penitentiary unit

WPROWADZENIE

Służba Więzienna (SW) jako trzecia co do wielkości formacja mundurowa w Polsce odpowiada za nadzorowanie i kontrolę osób skazanych na karę pozbawienia wolności oraz zapewnienie bezpieczeństwa w zakładach karnych i aresztach śledczych. Pełniąc bardzo ważną funkcję w strukturach bezpieczeństwa państwa, współpracuje z innymi formacjami mundurowymi: Policją, Strażą Pożarną, Strażą Graniczną, ABW oraz wojskiem¹. Ważnym aspektem pracy funkcjonariuszy Służby Więziennej jest także zapewnienie bezpieczeństwa społeczeństwu przed osobami niebezpiecznymi i sprawcami przestępstw. W Polsce praca Służby Więziennej jest regulowana przez szereg ustaw i rozporządzeń, a najważniejszy akt prawny stanowi "Ustawa z dnia 9 kwietnia 2010 roku o Służbie Więziennej"².

Jednym z wielu zadań jakie wykonuje Służba Więzienna jest przewożenie osób pozbawionych wolności i najczęściej dotyczy to transportu osadzonych pomiędzy jednostkami organizacyjnymi. Do rzadszych transportów należy zaliczyć wyjazdy do zewnętrznych placówek zdrowia i na czynności procesowe, zdarzają się też wyjazdy z osadzonym by mógł wziąć udział w pogrzebie najbliższego członka rodziny. By zrealizować taki wyjazd z osadzonym poza teren jednostki organizacyjnej Służby Więziennej organizowane są specjalne uporządkowane eskorty. Skład konwoju, organizacja, wyposażenie, przebieg i dokumentowanie czynności konwojowych są regulowane przepisami i muszą być przygotowane na najwyższym poziomie. Konwój osób osadzonych w jednostkach penitencjarnych jest bardzo istotnym elementem systemu penitencjarnego w Polsce, którego głównym celem jest zapewnienie bezpieczeństwa zarówno osadzonym, jak i społeczeństwu.

Funkcjonariusze Służby Więziennej choć transportują osoby pozbawione wolności to przede wszystkim przewożą ludzi i w czasie przejazdu biorą odpowiedzialność za ich zdrowie i bezpieczeństwo.

A więc czym jest to bezpieczeństwo? Słownik języka polskiego pojęcie „bezpieczeństwo” określa ogólnie jako stan niezagrożenia³. Dlatego funkcjonariusze Służby Więziennej zawsze powinni stać na wysokości zadania i dbać o to, aby ten stan nigdy nie ulegał zmianie. Transport osadzonych jest procesem wymagającym organizacji na wysokim poziomie, ustalenia i zastosowania odpowiednich środków technicznych oraz wyszkolonego personelu, ponieważ każde wyjście osadzonego poza teren więzienia niesie ze sobą potencjalne ryzyko, zarówno dla samego osadzonego, jak i dla funkcjonariuszy służby więziennej, a także dla społeczności lokalnej.

Celem artykułu jest pokazanie w jaki sposób Służba Więzienna ustala i identyfikuje potrzebę transportu oraz jak wykonuje konwoje osób osadzonych w jednostkach penitencjarnych by osiągnąć wyznaczony cel. Na potrzeby wywodu naukowego autorka podjęła próbę odpowiedzi na

¹ *Zadania i uprawnienia SW*, <https://sw.gov.pl/strona/zadania-i-uprawnienia-sw> (20.06.2024).

² Ustawa z dnia 9 kwietnia 2010 r. o Służbie Więziennej (Dz. U. 2010 Nr 79 poz. 523).

³ *Słownik języka polskiego PWN*, <https://sjp.pwn.pl/slowniki/bezpieczenstwo> (28.06.2024).

następujące pytanie badawcze: czy transporty osadzonych spełniają wymogi bezpieczeństwa? Przydatne będzie też rozważenie problemów szczegółowych, tj. jakie zadania mają funkcjonariusze odpowiedzialni za konwój osadzonych, jak wygląda konwój osadzonych zakwalifikowanych do kategorii niebezpiecznych. Zasadne jest również zastanowienie się, jak należy postępować w sytuacji zagrażającej bezpieczeństwu. Autorka przyjęła następujące założenie badawcze: konwój osadzonych w jednostkach penitencjarnych jest procesem złożonym wymagającym odpowiedniej organizacji i wyszkolonego personelu więziennego, aby zapewnić bezpieczeństwo osobom konwojowanym jak również reszcie społeczeństwa. Takie założenie badawcze posłużyło do sformułowania następującej hipotezy: konwój osadzonych jest istotnym elementem systemu penitencjarnego.

Wykorzystane w artykule metody badawcze obejmują analizę materiałów źródłowych, syntezę, uogólnianie, wnioskowanie oraz analizę danych statystycznych uzyskanych z Biura Ewidencji (dawniej Biura Informacji Statystycznej) oraz Biura Ochrony i Spraw Obronnych Centralnego Zarządu Służby Więziennej.

KONWÓJ JAKO ELEMENT SYSTEMU PENITENCJARNEGO

Czym tak na prawdę jest ten konwój? Zgodnie z artykułem 4 ustawy o środkach przymusu bezpośredniego i broni palnej przez pojęcie konwój należy rozumieć przemieszczanie osób lub mienia, w tym:

- osób pobranych z zakładu karnego, aresztu śledczego, zakładu poprawczego, schroniska dla nieletnich, okręgowego ośrodka wychowawczego, młodzieżowego ośrodka wychowawczego lub policyjnej izby dziecka,
- osób skazanych lub tymczasowo aresztowanych przekazywanych na podstawie umów międzynarodowych,
- wartości pieniężnych lub innych przedmiotów wartościowych,
- broni, amunicji, materiałów lub środków niebezpiecznych, w tym materiałów wybuchowych, chemicznych lub radioaktywnych,
- uzbrojenia, urządzeń i sprzętu wojskowego,
- środków odurzających lub substancji psychotropowych,
- dokumentów lub materiałów zawierających informacje niejawne⁴.

Jednak treść artykułu będzie się skupiać tylko na aspekcie konwojowania osób z zakładów karnych oraz aresztów śledczych wykonywanego przez funkcjonariuszy SW. Służba konwojowa to jeden z najtrudniejszych i najbardziej niebezpiecznych elementów pracy funkcjonariuszy Służby Więziennej. Jest to spowodowane oczywistymi względami wynikającymi z opuszczenia dobrze strzeżonych murów więzienia przez często bardzo niebezpiecznych przestępców. Sytuacje, które mogą spotkać każdego kierowcę na drodze, takie jak awarie czy wypadki, dodają

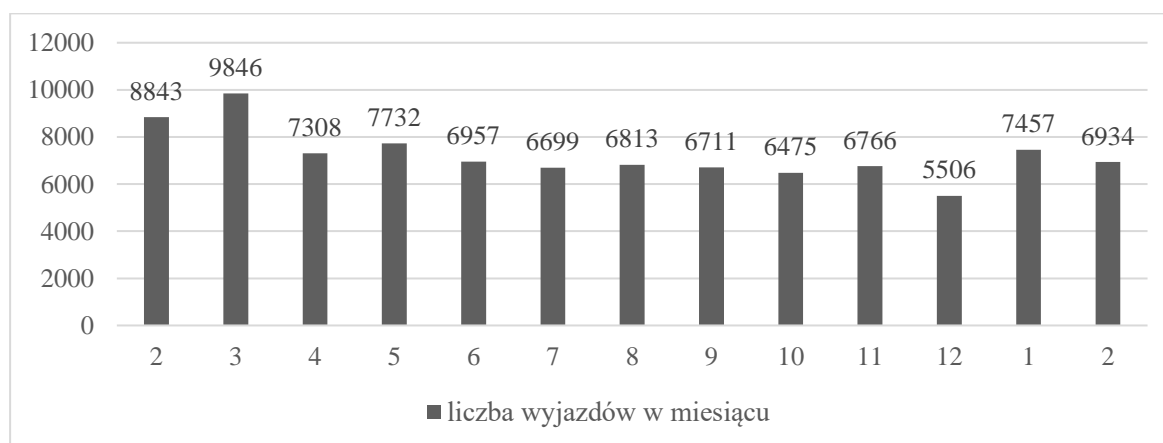
⁴ art. 4 pkt 3 Ustawy z dnia 24 maja 2013 r. o środkach przymusu bezpośredniego i broni palnej (Dz.U.2024.383 t.j.).

„dramaturgii” służbie konwojowej. Każda nieoczekiwana sytuacja, bez względu na to, czy jest to krótka podróż do pobliskiego szpitala, czy dłuższa wyprawa, niesie ze sobą ryzyko odbicia więźnia lub ataku na konwój. Dodatkowym utrudnieniem jest obecność osób postronnych w otoczeniu konwoju, których życie i zdrowie nie mogą być zagrożone w sytuacji kryzysowej⁵.

Transporty w Służbie Więziennej wiążą się z przepisaniem ewidencyjnym, co oznacza zmianę miejsca pobytu osoby osadzonej, z kolei konwoje są pojęciem szerszym i obejmują wszystkie pozostałe czynności takie jak wyjazd do szpitala czy pracy.

Wyróżniamy kilka głównych celów transportu osadzonych. Najwięcej przejazdów odbywa się po decyzji komisji penitencjarnej i ma związek z koniecznością przewiezienia osadzonych do odpowiednich jednostek w celu odbywania kary. Każdemu nowoprzyjętemu skazanemu nadaje się podgrupę kwalifikacyjną określającą typ i rodzaj zakładu karnego, w którym ma odbywać karę. Jest to na przykład zakład karny typu zamkniętego, półotwartego lub otwartego⁶. Kolejnym celem transportów osadzonych jest ich przewóz na czynności procesowe. W przeważającej części realizowane są one przez policję, jednak zdarza się, że wykonują je funkcjonariusze Służby Więziennej. Inną grupę osadzonych stanowią osoby transportowane w celach terapeutycznych na odpowiednie oddziały np. leczenia uzależnień, do placówek związanych z podjętą nauką lub na badania psychologiczne do ośrodka diagnostycznego. Jeśli psycholog rozpozna u skazanego uzależnienie od alkoholu lub narkotyków albo, jeśli zachodzi konieczność odbywania kary w specjalnym oddziale terapeutycznym osadzony jest transportowany na określony czas do jednostki, w której znajduje się taki oddział.

Celem konwoju osadzonych mogą być też inne powody takie jak np. konieczność stawienia się przed komisją ZUS czy pogrzeb najbliższego członka rodziny osadzonego. Ostatnim jednak bardzo ważnym z punktu widzenia resocjalizacji celem wykonywania konwoju są transporty do zewnętrznych zakładów pracy⁷.

Wykres 1. Transporty osadzonych w okresie od 28.02.2023 do 29.02.2024 r.

Źródło: Centralny Zarząd Służby Więziennej, Biuro Informacji Statystycznej.

⁵ D. Dąbrowski, *Więzienne ABC, "K" jak konwój*, <https://sw.gov.pl/aktualnosc/zaklad-karny-w-przytulach-starych-wiezienne-abc-k-jak-konwoj> (16.06.2024).

⁶ art. 81 Ustawy z dnia 6 czerwca 1997 r. Kodeks karny wykonawczy (Dz. U. 1997 Nr 90 poz. 557 z późn. zm.).

⁷ G. Korwin-Szymanowski, *Szesnaście razy na księżyc*, „Forum Penitencjarne” 2011, nr 2 (153), s. 3.

Patrząc na statystykę transportów warto głównie zwrócić uwagę na najwyższy wynik dotyczący marca (3). Funkcjonariusze Służby Więziennej marzec nazywają „miesiącem samobójstw”. Jest to okres w roku, w którym najwięcej osób dokonuje prób samobójczych, co wiąże się z transportem osadzonych do innych jednostek lub szpitali, gdy wymagają poważniejszej pomocy i opieki medycznej niż mogą dostać w zakładzie karnym lub areszcie śledczym. Z kolei grudzień (12) to okres świąteczny, dlatego jest najmniej transportów, aby nie utrudniać osadzonym kontaktu z bliskimi.

Jednym z uzasadnień licznych transportów więźniów może być zapobieganie przeludnieniu w poszczególnych jednostkach i okręgach⁸. Przeludnienie więzień jest jednym z poważniejszych problemów z jakimi zmagają się jednostki penitencjarne. Wielu osadzonych traktuje to jako możliwość zaskarżenia jednostki do Rzecznika Praw Obywatelskich, a nawet w wielu przypadkach sprawa kończy się w Europejskim Trybunale Praw Człowieka.

KTO TRANSPORTUJE OSADZONYCH?

Służba Więzienna jako organ wymiaru sprawiedliwości posiada własną strukturę organizacyjną i na jej czele znajduje się Centralny Zarząd Służby Więziennej (CZSW) kierowany przez Dyrektora Generalnego Służby Więziennej (obecnie płk dr Andrzej Pecka)⁹. Zaraz za CZSW mamy Okręgowe Inspektoraty Służby Więziennej, które stanowią łącznik pomiędzy jednostkami organizacyjnymi a Centralnym Zarządem.

Jednostki organizacyjne, czyli areszty śledcze i zakłady karne również mają budowę strukturalną. Najważniejszym i najwyżej postawionym organem jest dyrektor jednostki oraz jego zastępcy, którzy czuwają nad wypełnianiem obowiązków przez swoich podwładnych¹⁰. W ramach podstawowej jednostki funkcjonuje dziewięć działów, które koordynują funkcjonowanie jednostek, są to: dział penitencjarny, kwatermistrzowski, organizacyjno-prawny, finansowy, kadr, służby zdrowia, terapeutyczny, ochrony, ewidencji¹¹.

W aspekcie dotyczącym transportu osadzonych na największą uwagę zasługuje dział ochrony, ponieważ to funkcjonariusze tego działu są osobami wykonującymi konwoje oraz dział ewidencji, który sprawuje nadzór nad transportowaniem osadzonych, organizuje system transportowania oraz koordynuje transporty osadzonych¹².

Nie można pominąć znaczenia działu kwatermistrzowskiego, który odpowiada za zapewnienie odpowiednich środków transportu, wydanie z magazynu depozytowego rzeczy własnych osadzonego i wyprowiantowania skazanych na czas podróży (zapewnienie wody i wyżywienia).

⁸ M. Markowska, *Przenoszenie między jednostkami penitencjarnymi skazanych odbywających długoterminowe kary pozbawienia wolności – na przykładzie okręgu warszawskiego*, „Przegląd Więziennictwa Polskiego” 2015, nr 88, s. 56.

⁹ art. 11 ustawy z dnia 9 kwietnia 2010 r. o Służbie Więziennej.

¹⁰ K. Linowski, *Organizacja i zadania służby więziennej w Polsce*, Radom 2017, s. 27.

¹¹ *Struktura*, Służba Więzienna, <https://www.sw.gov.pl/strona/struktura-sw> (28.06.2024).

¹² *Biuro Ewidencji*, Służba Więzienna, <https://sw.gov.pl/jednostka/biuro-ewidencji> (28.06.2024).

W służbie konwojowej możemy wyróżnić trzy stanowiska tj.: dowódca konwoju, konwojent oraz kierowca pojazdu konwojowego¹³.

Służba dowódcy konwoju jest zwykle pełniona na stanowisku uzbrojonym w ramach zewnętrznej ochrony. Dowódca konwoju jest funkcjonariuszem odpowiedzialnym za właściwe przygotowanie i przebieg procesu konwojowania. Podlega mu cały personel wchodzący w skład konwoju, zarówno funkcjonariusze, jak i inni pracownicy. W zakresie ochrony i konwojowania posiada on uprawnienia dyrektora jednostki. Jest odpowiedzialny za realizację wszystkich działań wykonywanych przez podległych funkcjonariuszy od momentu przybycia do jednostki.

Do zadań dowódcy konwoju należy w szczególności:

- wyznaczenie swojego zastępcy (w sytuacji gdy do zadań konwojowych wyznaczono co najmniej dwóch konwojentów);
- sprawdzenie stanu zabezpieczeń techniczno-ochronnych pojazdu konwojowego;
- sprawdzenie tożsamości osadzonego oraz rozmieszczenie go w pojeździe konwojowym;
- przekazanie osadzonego wraz z dokumentacją i depozytami we wskazanym zakładzie;
- ostrzeżenie osadzonego o możliwości użycia środków przymusu bezpośredniego lub broni palnej;
- ustalenie sposobu porozumiewania się między dowódcami poszczególnych pojazdów;
- prowadzenie książki przebiegu służby konwojowej w przypadku konwoju realizowanego na innej podstawie niż polecenie dyrektora;
- podejmowanie i organizowanie działań ochronnych w sytuacji zagrożenia bezpieczeństwa konwoju¹⁴.

Konwój z wykorzystaniem kolumny samochodowej najczęściej dotyczy sytuacji, gdy z danej jednostki penitencjarnej musimy wywieźć osadzonego niebezpiecznego lub tzw. VIPa.

Zastosowanie konwoju kolumny samochodowej ma na celu zapewnienie bezpieczeństwa konwoju. Gdy przewożony jest osadzony, który stał np. na czele zorganizowanej grupy przestępczej istnieje ryzyko napadu na konwój, dlatego w takich sytuacjach z jednostki wyjeżdża zorganizowana kolumna, aby potencjalni agresorzy nie wiedzieli, w którym aucie znajduje się osoba, którą chcieliby odbić.

Do zadań konwojenta należy w szczególności:

- ochranianie oraz obserwowanie zachowania osadzonych w celu zapobiegania zagrożeniom bezpieczeństwa konwojowania, a w szczególności ich ucieczce;
- niedopuszczanie do kontaktów osadzonego z osobami postronnymi;
- pozostawanie w stałej gotowości do przeciwdziałania zagrożeniom bezpieczeństwa realizowanego konwojowania;
- niezezwalanie osadzonym na zmianę miejsc w pojeździe konwojowym;

¹³ §77 Zarządzenia nr 69 Dyrektora Generalnego Służby Więziennej z dnia 31 października 2023 r. w sprawie sposobów ochrony, konwojowania oraz zadań ochronnych funkcjonariuszy i pracowników Służby Więziennej.

¹⁴ §59 pkt 1. Rozporządzenia Ministra Sprawiedliwości z dnia 17 października 2016 r. w sprawie sposobów ochrony jednostek organizacyjnych Służby Więziennej (Dz.U.2016.1804).

- niezezwalanie na przekazywanie przedmiotów pomiędzy osadzonymi;
- utrzymywanie broni palnej i środków przymusu bezpośredniego w stałej gotowości do użycia i wykorzystania¹⁵.

Funkcjonariusz realizujący zadania na stanowisku przeznaczonym do kierowania pojazdem konwojowym ma za zadanie wykonywać polecenia dowódcy konwoju, dotyczące bezpieczeństwa konwoju¹⁶.

Do obowiązków dowódcy konwoju należy prowadzenie książki konwojowej, która jest raportem z przebiegu służby, to w niej dowódca musi opisać cały przebieg transportu osadzonego. W raporcie muszą się znaleźć informacje o: składzie konwoju (dowódcy, kierowcy, konwojencie lub konwojentach), rodzaju pojazdu (należy też podać jego nr rejestracyjny), trzeba opisać ponadto całą trasę konwoju. Druga część raportu dotyczy przebiegu konwoju. Należy w niej podać z jakiej jednostki wyjeżdża transport, datę, godzinę wyjazdu, następnie jeśli są przystanki, to z jakiego powodu oraz określić punkt docelowy - jaka to jednostka, o której godzinie transport został przyjęty i ilu liczył osadzonych. Ostatnim etapem jest podpisanie raportu przez kierownika działu ochrony oraz dyrektora jednostki. Co ważne książka przebiegu służby konwojowej nie dotyczy konwojowania w czasie zatrudnienia osadzonych na zewnątrz jednostki penitencjarnej i do zakładu opieki zdrowotnej. Wniosek o przewiezienie skazanych oraz dokumentów i przedmiotów, kierownik działu ewidencji wpisuje do książki przebiegu służby konwojowej. W książce tej dowódca konwoju zamieszcza również notatkę o przyczynie ewentualnej odmowy uwzględnienia wniosku kierownika działu ewidencji¹⁷.

LICZBA KONWOJENTÓW

Obowiązujące przepisy określają liczbę konwojentów oraz ich wyposażenie i uzbrojenie w zależności od warunków i trasy konwojowania, odległości do miejsca docelowego, a także liczby osadzonych i stopnia ich demoralizacji lub zagrożenia dla bezpieczeństwa konwoju. Niezależnie od oceny powyższych elementów, funkcjonariusz odpowiedzialny za wyznaczenie konwoju musi przestrzegać następujących zasad:

1. Do konwojowania jednego osadzonego lub grupy do 10 osadzonych wyznacza się co najmniej dwóch funkcjonariuszy¹⁸;
2. Obowiązek zwiększenia liczby konwojentów ma miejsce, jeżeli konwojowanie:
 - odbywać się będzie w godz. 22.00 – 6.00,

¹⁵ §93 Zarządzenia nr 69 Dyrektora Generalnego Służby Więziennej z dnia 31 października 2023 r. w sprawie sposobów ochrony, konwojowania oraz zadań ochronnych funkcjonariuszy i pracowników Służby Więziennej.

¹⁶ Ibidem, §94.

¹⁷ Instrukcja nr 4/2016 Dyrektora Generalnego Służby Więziennej z dn.22.12.2016 w sprawie wykazów i wzorów druków ochronnych oraz znaków wzorów umownych.

¹⁸ §84 Rozporządzenia Ministra Sprawiedliwości z dnia 17 października 2016 r. w sprawie sposobów ochrony jednostek organizacyjnych Służby Więziennej (Dz.U.2016.1804).

Zapis ten obowiązuje również w sytuacjach nagłych, gdy konwój jest organizowany do publicznej placówki służby zdrowia. Na przykład, jeśli dowódca zmiany w jednostce o pełnym systemie ochrony organizuje konwój do szpitala w tych godzinach i nie ma bezpośredniego zagrożenia życia osadzonego, musi wyznaczyć większą liczbę konwojentów. Ta zasada dotyczy także każdej innej sytuacji konwojowania w tym przedziale czasowym.

- będzie trwać ponad 12 godzin,

Przepis dotyczący zwiększenia konwojentów ma zastosowanie wówczas, gdy przekroczenie 12 godzin będzie wynikało z dyspozycji transportowej tzn., gdy planowany wyjazd konwoju będzie przewidywany np. o godz. 7.00, natomiast przewidywany powrót lub dojazd do jednostki docelowej, gdzie planowany jest odpoczynek o godz. 21.00.

- grupa konwojowanych jest większa niż 10 osadzonych,

Niezależnie od tego, czy osadzeni, których liczba przekracza 10 osób, są przewożeni na całej trasie, czy tylko na jej odcinku, konieczne jest zwiększenie liczby konwojentów. Funkcjonariusz odpowiedzialny za organizację konwoju musi dokładnie przeanalizować dyspozycje transportowe, aby określić liczebność osadzonych na poszczególnych odcinkach trasy.

- konwojowany stwarza szczególne zagrożenie dla bezpieczeństwa konwoju,

Przepis ten dotyczy konwojowania osadzonych, którzy stanowią poważne zagrożenie społeczne dla bezpieczeństwa jednostki organizacyjnej i wymagają umieszczenia w wyznaczonych oddziałach lub celach w warunkach zapewniających ochronę społeczeństwa i bezpieczeństwo zakładów karnych lub aresztów, czyli tzw. osadzonych niebezpiecznych. To jednak nie jest jedyny przypadek, który wymaga zwiększenia liczby konwojentów. Inne sytuacje obejmują różne zdarzenia, które ze względów podkulturowych, zdrowotnych lub innych, uzasadniają potrzebę zwiększenia liczby konwojentów.

Możemy również spotkać się z sytuacjami, kiedy zmniejsza się liczba konwojentów danego transportu¹⁹. Uprawnienia do ustalania i zmniejszania składu konwoju istnieją w jednostkach półotwartych lub otwartych, a także w zamkniętych jednostkach, gdzie odbywają karę skazani zakwalifikowani do jednostek półotwartych lub otwartych. W świetle przepisów skazanego zakwalifikowanego do zakładu typu półotwartego lub otwartego może konwojować jeden funkcjonariusz, a skazany zakwalifikowany do zakładu typu półotwartego zatrudniony w systemie bez konwojenta lub skazany zakwalifikowany do zakładu otwartego, korzystający z zabiegów lub hospitalizowany w poza więziennym zakładzie opieki zdrowotnej, może udać się tam bez konwojenta. Jednak w praktyce przepisy te są najczęściej stosowane przy zatrudnianiu osadzonych poza jednostkami organizacyjnymi²⁰.

¹⁹ *Ibidem*, §84 pkt 3 i 4.

²⁰ *Ibidem*, §74.

TRANSPORT OSADZONYCH NIEBEZPIECZNYCH

Wyjątkiem w transporcie osadzonych jest konwój osadzonych niebezpiecznych, czyli tzw. „N”. Odbywa się on przy zachowaniu wzmożonych środków ostrożności, zgodnie z obowiązującymi przepisami prawnymi²¹.

Dla bezpieczeństwa nie tyle osadzonych, ile innych osób poruszających się po drogach konwoje „N” odbywają się pojedynczo lub w grupie nie większej niż trzyosobowa.

Aby w jeszcze większym stopniu zapewnić bezpieczeństwo konwoju transporty niebezpiecznych osadzonych realizuje Grupa Interwencyjna Służby Więziennej (GISW), która jest zespołem szybkiego reagowania. Od 2004 roku GISW powstawały nieformalnie w jednostkach, w których przebywali sprawcy najcięższych przestępstw sklasyfikowani jako niebezpieczni²². Formalnie działają dopiero od 2010 roku, kiedy to Dyrektor Generalny SW powołał je do działania poprzez wydanie zarządzenia²³.

GISW składa się z wykwalifikowanych funkcjonariuszy, którzy są przeszkoleni do jak najszybszej i skutecznej interwencji. W szczególności zajmują się podejmowaniem działań w sytuacji, gdy pojawia się zagrożenie dla bezpieczeństwa, np. bunt osadzonych, czy próby ucieczki²⁴.

Funkcjonariusze GISW wzywani są zawsze, gdy konwojowany jest świadek koronny, ponieważ ten transport wiąże się z najwyższym ryzykiem²⁵, ten rodzaj konwoju zawsze musi być zabezpieczony przy pomocy kolumny samochodowej, aby osobę transportowaną trudniej było zlokalizować i odbić.

PRZEBIEG KONWOJU

Wyjazd konwoju z osadzonymi jest procesem wymagającym precyzyjnego planowania i przestrzegania ścisłych procedur bezpieczeństwa. Każdy etap tego zadania ma kluczowe znaczenie dla zapewnienia bezpieczeństwa zarówno osadzonych, jak i funkcjonariuszy odpowiedzialnych za ich transport. Na sukces konwoju składa się osiem następujących elementów:

1. Przygotowanie osadzonego: Osadzeni są wcześniej poinformowani o swoim przeniesieniu i muszą być gotowi na wyjście z cel. Następnie przed samym wyjazdem zostają przeniesieni do celi transportowej, gdzie są instruowani co do zasad postępowania podczas podróży. Funkcjonariusze w ramach przygotowania sprawdzają czy osadzony nie ma przy sobie żadnych nielegalnych przedmiotów lub substancji, które mogłyby stanowić zagrożenie.

²¹ *Ibidem*, §88.

²² M. Piekarski, *Grupy Interwencyjne Służby Więziennej*, „Komandos” 2007, 9, s. 13.

²³ Zarządzenie Nr 3/2011 Dyrektora Generalnego Służby Więziennej w sprawie zasad organizacji i zakresu działania etatowych GISW.

²⁴ W. Fabiszewski, *Wykonywanie zadań ochrony społeczeństwa przed sprawcami przestępstw i zabezpieczania jednostek Służby Więziennej*, [w:] W. Tomaszewski (red.), W. Fabiszewski, A. Jurkun (red.), *Współczesne zagrożenia bezpieczeństwa Polski*, Olsztyn 2017, s. 140.

²⁵ A. Drożdżak, „Komandosi” Służby Więziennej, czyli 16 twardzieli do zadań specjalnych, „Gazeta Krakowska”, 7.10.2014, <http://www.gazetakrakowska.pl/artykul/3599163,komandosi-sluzby-wieziennej-czyli-16-twardzieli-do-zadanspecjalnych,id,t.html> (28.06.2024).

2. Zabezpieczenie: Więzień zostaje zabezpieczony za pomocą kajdanek, zgodnie z procedurami bezpieczeństwa obowiązującymi w danej jednostce penitencjarnej oraz na podstawie ustawy o środkach przymusu bezpośredniego.
3. Transport: Osadzony zostaje umieszczony w specjalnym pojeździe operacyjno-konwojowym.
4. Eskorta: Jeśli sytuacja tego wymaga stosuje się eskortę w postaci kolumny samochodowej. Konwój więzienny zwykle jest eskortowany przez funkcjonariuszy SW lub policji.
5. Trasa: Trasa konwoju jest starannie zaplanowana i monitorowana, aby zapewnić bezpieczeństwo wszystkich uczestników. Często wybierane są najbezpieczniejsze i najmniej ryzykowne trasy, aby zminimalizować potencjalne zagrożenia.
6. Monitorowanie: Cały proces transportu jest śledzony i monitorowany przez odpowiednie organy penitencjarne. Mogą one korzystać z różnych środków kontroli, takich jak kamery monitoringu, aby zapewnić bezpieczeństwo konwoju.
7. Docelowa lokalizacja: Po dotarciu do celu więzień zostaje dostarczony do odpowiedniego miejsca, na przykład do sali sądowej lub do nowej jednostki penitencjarnej, w zależności od celu transportu.
8. Przekazanie: Po przekazaniu więźniów w nowym miejscu jego personel może dodatkowo sprawdzić osadzonych i zarejestrować ich obecność np. w systemie więziennym, jeśli konwój odbywał się do jednostki penitencjarnej.

POSTĘPOWANIE W SYTUACJACH ZAGRAŻAJĄCYCH BEZPIECZEŃSTWU

W przypadku bezpośredniego zagrożenia dla konwojentów lub osadzonych, dowódca konwoju ma prawo podjąć wszelkie konieczne działania w celu zapobieżenia temu zagrożeniu. Ze względu na pełnioną funkcję, może on wydawać odpowiednie polecenia funkcjonariuszom i pracownikom wchodzącym w skład grupy konwojowej.

Do kluczowych uprawnień dowódcy konwoju istotnych podczas przeciwdziałania sytuacjom nadzwyczajnym podczas konwojowania, należą:

- żądanie pomocy od dyrektora najbliższej jednostki organizacyjnej SW,
- żądanie pomocy od najbliższej komendy powiatowej lub miejskiej Policji,
- żądanie pomocy od służby zdrowia Zakładów Opieki Zdrowotnej,
- żądanie doraźnej pomocy od każdej osoby.

W przypadku ucieczki osadzonego, dowódca konwoju jest odpowiedzialny za zabezpieczenie pozostałych osadzonych oraz o ile to możliwe, zorganizowanie pościgu za uciekinierem. Natychmiast po zdarzeniu dowódca konwoju informuje o nim policję oraz najbliższą jednostkę organizacyjną. Po ewentualnym ujęciu uciekiniera, dowódca kontynuuje konwojowanie osadzonych do miejsca przeznaczenia. Jeśli ucieczka osadzonego się nie powiedzie, dowódca postępuje zgodnie z poleceniami swojego przełożonego.

W sytuacji, gdy dojdzie do wypadku drogowego, dowódca konwoju musi niezwłocznie podjąć działania polegające na: wezwaniu policji oraz w razie potrzeby służb ratowniczych,

powiadomieniu o zdarzeniu jednostki penitencjarnej z której transport się odbywał, oraz ewentualnie najbliższej jednostki Służby Więziennej, organizacji zabezpieczenia miejsca zdarzenia ze szczególnym uwzględnieniem osadzonych (koordynacji ochrony przez konwojentów i służby wezwane na miejsce w przypadku konieczności ewakuacji osadzonych z pojazdu), zapewnieniu w razie potrzeby pierwszej pomocy przedmedycznej osobom poszkodowanym.

Odpowiedzialność dowódcy konwoju w przypadku choroby osadzonego jest związana z zapewnieniem niezbędnej pomocy medycznej. Gdy osadzony zachoruje podczas transportu, dowódca musi natychmiast podjąć działania mające na celu udzielenie mu pomocy. Jeśli stan zdrowia osadzonego pozwala na dalsze podróżowanie, konieczne jest przewiezienie go do najbliższego oddziału szpitalnego w jednostce penitencjarnej. Gdy sytuacja jest na tyle poważna, że wymaga hospitalizacji lub specjalistycznego leczenia, dowódca konwoju zwraca się do najbliższej jednostki organizacyjnej lub Policji o zorganizowanie odpowiedniego konwoju medycznego.

W przypadku śmierci osadzonego, dowódca konwoju ma obowiązek niezwłocznie powiadomić o tym Policję oraz kierownika podstawowej jednostki organizacyjnej odpowiedzialnej za organizację konwoju. Informacja ta jest niezbędna do podjęcia dalszych procedur i formalności związanych z tym incydentem.

Jeśli nastąpi napad na konwój, dowódca konwoju jest odpowiedzialny za podjęcie natychmiastowych działań ochronnych mających na celu zabezpieczenie osadzonych, personelu oraz mienia. W sytuacji zagrożenia konieczne jest jak najszybsze poinformowanie najbliższej jednostki Policji oraz odpowiedniej jednostki organizacyjnej o zajściu, aby zapewnić niezbędną interwencję i wsparcie²⁶.

Te procedury mają na celu zapewnienie bezpieczeństwa i właściwej opieki zarówno osadzonym, jak i personelowi odpowiedzialnemu za przeprowadzanie konwojów. Warto kolejny raz podkreślić, że to bezpieczeństwo podczas konwojów osadzonych nie dotyczy tylko samego transportu, ale również każdej sytuacji, która może wystąpić w trakcie podróży.

SAMOWOLNE ODDALENIE SIĘ OD KONWOJU

Przypadków oddalenia się od konwoju, czyli ucieczek, w historii polskiego więziennictwa nie ma wielu, co pokazuje, że funkcjonariusze służby konwojowej stają na wysokości zadania i dobrze wykonują swoje obowiązki, a bezpieczeństwo społeczeństwa nie jest narażone.

W świetle statystyk z 2023 roku²⁷ przeprowadzonych przez Biuro Ochrony i Działań Obronnych Centralnego Zarządu Służby Więziennej spod konwoju SW nie oddalił się żaden osadzony, a czterech osadzonych uciekło z konwoju wykonywanego przez Policję.

W 2023 roku najwięcej ucieczek lub fachowo nazywanych przez funkcjonariuszy i pracowników cywilnych SW zdarzeń nastąpiło z miejsca zatrudnienia, jest to aż 171 takich przypadków. Samowolne oddalenie się z miejsca zatrudnienia jest najczęściej spowodowane nieuwagą

²⁶ H. Misztal, *Służba konwojowa*, „Zagadnienia bezpieczeństwa i organizacja bezpiecznej służby” 2018, s.19-20.

²⁷ *Statystyka*, Służba Więzienna, <https://sw.gov.pl/strona/Statystyka>, (28.06.2024).

pracodawcy. Więźniowie zatrudnieni w fabryce uciekli podczas wykonywania prac porządkowych, ucieczek dokonują także wykorzystując moment załadunku towarów. Innym przykładem są ucieczki podczas przerwy obiadowej. Służba Więzienna nawiązuje umowy z różnymi zakładami pracy. Areszt Śledczy Warszawa-Grochów na przykład ma podpisane umowy z Lasami Państwowymi, gdzie osadzeni są odpowiedzialni za sprząkanie lasów innym przykładem jest praca polegająca na sprząkaniu wagonów PKP Intercity (to praca dla osadzonych kobiet) lub jako pomoc konserwatorów wagonów (praca dla osadzonych mężczyzn). Osadzeni zatrudnieni do pracy na zewnątrz jednostki penitencjarnej są wcześniej weryfikowani i od administracji więziennictwa otrzymują specjalną przepustkę, taki kredyt zaufania do wyjścia poza teren więzienia i zazwyczaj pracują w miejscach w niedalekiej odległości od tej jednostki, dlatego do pracy chodzą sami lub z jednym konwojentem doprowadzającym i nie ma nad nimi nadzoru przez cały okres pracy. Każda ucieczka jest traktowana bardzo poważnie przez Służbę Więzienną oraz Policję, która włącza się w poszukiwania zbiega. Osadzony który dopuścił się naruszenia ustalonych zasad i zbiegł z miejsca zatrudnienia jest natychmiast łapany, degradowany do systemu zamkniętego, co pokazuje, że nie ma tolerancji dla takich zachowań.

Sytuacjami o wiele poważniejszymi są ucieczki z transportu do sądu lub jednostek leczniczych. Historia konwojów zanotowała kilka takich zdarzeń.

W Toruniu w 2014 roku doprowadzony do prokuratury 25 latek został przesłuchany bez kajdanek w celu pobrania próbki jego pisma. Funkcjonariusze zostali na korytarzu, co osadzony szybko wykorzystał i wskoczył na parapet, uderzył i odepchnął próbującą go zatrzymać kobietę, a następnie znalazł się na daszku nad biurem podawczym i stanowiskiem portiera po czym zeskoczył na zaparkowany samochód uszkadzając go. Po kilkunastu minutach został zatrzymany przez tych samych policjantów, którzy go wcześniej doprowadzili, gdy jeden z nich odbezpieczył broń i ostrzegł, że będzie strzelał²⁸.

W 2018 roku mężczyzna odbywający karę pozbawienia wolności w Oddziale Zewnętrznym w Toruniu podczas konwojowania do przychodni na badanie RTG, podjął próbę ucieczki. Funkcjonariusze byli zmuszeni do oddania jednego strzału ostrzegawczego, aby uciekinier się zatrzymał. Po tej akcji konwojenci Służby Więziennej natychmiast ujęli osadzonego²⁹.

Również w 2018, gdy podczas konwoju z Zakładu Karnego w Iławie do Sądu Rejonowego w Ostródzie doszło do ucieczki zatrzymanego. Do poszukiwań wykorzystano środki przymusu bezpośredniego: psy tropiące oraz posterunki blokadowe dróg dojazdowych³⁰.

²⁸ *Próba ucieczki aresztowanego z konwoju w Toruniu. Padł strzał!*, 16.05.2018, <https://pomorska.pl/proba-ucieczki-aresztowanego-z-konwoju-w-toruniu-padl-strzal/ar/13180469> (28.06.2024).

²⁹ *Ibidem*.

³⁰ *Ostróda: policjanci poszukują 27 latka, który uciekł z konwoju*, <https://ostroda.policja.gov.pl/o15/aktualnosci/46764,Ostroda-Policjanci-poszukuja-27-latka-ktory-uciekł-z-konwoju.html> (28.06.2024).

W kwietniu 2024 roku w godzinach popołudniowych osadzony z Zakładu Karnego w Zamościu został przetransportowany do szpitala na konsultację medyczną. W drodze powrotnej do celi rzucił się do ucieczki³¹.

Przytoczone przykłady pokazują, że ucieczki z konwoju więziennego zdarzają się rzadko, ponadto są one szybko i skutecznie neutralizowane przez odpowiednie służby. Osoba, która z konwoju próbuje uciec, zawsze jest łapana i wraca do jednostki penitencjarnej, gdzie otrzymuje karę za ten występki oraz ma najczęściej zmieniany status na osadzonego niebezpiecznego.

Mechanizmy kontroli i nadzoru są na bieżąco analizowane i usprawniane, aby zminimalizować ryzyko takich incydentów w przyszłości. Aby zapobiec atakom na konwój i próbom odbicia więźnia, osadzony nie może wcześniej uzyskać informacji na temat swojego transportu, dotyczących daty i godziny konwoju, trasy przejazdu, a także miejsca docelowego, gdyż zwiększyłoby to zagrożenie dla bezpieczeństwa konwoju.

Funkcjonariusze Służby Więziennej stale uczestniczą w szkoleniach, w trakcie których do ich dyspozycji jest nie tylko sprzęt używany każdego dnia w trakcie realizacji konwojów, ale również specjalne jednostki broni i amunicja barwiąca, co pozwala na dużo bardziej realistyczny trening. Instruktorami są głównie funkcjonariusze GISW, ponieważ to właśnie oni w swojej pracy muszą się zmierzyć z najbardziej wymagającymi i ryzykownymi konwojami. Szkolenia są doskonałą okazją do treningu elementów planowania konwoju, rozpoznawania zagrożeń i udzielania pierwszej pomocy w sytuacji kryzysowej³². Konwoje to sytuacje podwyższonego ryzyka, dlatego funkcjonariusze SW muszą umieć współpracować z innymi służbami. I to właśnie podczas szkoleń mogą doskonalić umiejętności współdziałania i koordynowania działań z Policją oraz Strażą Pożarną³³.

PODSUMOWANIE

W artykule podkreślono kluczową rolę Służby Więziennej w systemie bezpieczeństwa państwa i wysunięto najważniejsze wnioski dotyczące pracy funkcjonariuszy w służbie konwojowej.

Jest to służba niezwykle wymagająca dlatego też kierowani są do niej wybrani funkcjonariusze, którzy cechują się opanowaniem i wysoką odpornością na stres. W celu skutecznego odparcia ataku i bezpiecznego transportu osadzonego do miejsca docelowego powinni oni odznaczać się też dobrą kondycją fizyczną oraz umiejętnością szybkiego podejmowania decyzji w sytuacjach zagrożenia.

³¹ *Niebawem miał wyjść na wolność, postanowił uczynić to wcześniej. Więzień uciekł z konwoju*, <https://www.lublin12.pl/niebawem-mial-wyjsc-na-wolnosc-postanowil-uczynic-to-wczesniej-wiezien-uciekl-z-konwoju/> (28.06.2024).

³² J. Wójtowicz, „Konwojówka”, <https://www.sw.gov.pl/aktualnosc/okregowy-inspektorat-sluzby-wieziennej-w-rzeszowie-konwojowka> (28.06.2024).

³³ M. Karas-Matysiak, *Napad na konwój! ... spokojnie - to tylko ćwiczenia*, <https://www.sw.gov.pl/aktualnosc/areszt-sledczy-w-grojcu-konwoj-2017> (29.06.2024).

Szczególne wymagania stawia się też kierowcom takich konwojów. Mogą być nimi funkcjonariusze posiadający kwalifikacje zawodowe uprawniające do prowadzenia wszystkich rodzajów pojazdów, które użytkuje się w Służbie Więziennej.

W trakcie transportu osadzonych kierowca jest nie tylko osobą prowadzącą pojazd ale wykonuje też obowiązki konwojenta. Tak jak inni funkcjonariusze wyposażony jest w środki przymusu bezpośredniego, posiada broń palną i ubrany jest w kamizelkę kuloodporną.

Spoczywa na nim wielka odpowiedzialnością za bezpieczne przetransportowanie osadzonych gdyż musi przewidzieć ewentualne niebezpieczeństwo na drodze i w porę odpowiednio zareagować.

Dowódca konwoju wraz z kierowcą muszą pracować w pełnym skupieniu, czuwać nad zachowaniem transportowanych osadzonych i ich zdrowiem oraz pozostawać w stałej gotowości do przeciwdziałania zagrożeniom bezpieczeństwa, mogących zakłócić porządek realizowanego konwoju.

Wymaga to szerokiej wiedzy, zarówno z zakresu bezpieczeństwa drogowego (w tym poruszania się pojazdem uprzywilejowanym), udzielania pierwszej pomocy, jak dotyczącej przepisów stosowanych w Służbie Więziennej, m.in. zasad użycia środków przymusu bezpośredniego i broni palnej, zasad konwojowania i wielu innych.

Głównym celem służby konwojowej jest minimalizowanie ryzyka dla wszystkich uczestników konwoju, w tym dla osadzonych, funkcjonariuszy oraz społeczności lokalnych.

Ponieważ „konwojówka” jest jednym z najtrudniejszych i najbardziej niebezpiecznych zadań funkcjonariuszy Służby Więziennej, wymagającym wysokiego poziomu organizacji i środków bezpieczeństwa liczba konwojentów jest ustalana na podstawie czynników takich jak: liczba konwojowanych osadzonych, stopień ich demoralizacji, trasa i czas trwania konwoju. Obowiązek zwiększenia liczby konwojentów występuje m.in. w przypadku konwojowania w godzinach nocnych (22:00-6:00), trwającego ponad 12 godzin lub gdy konwojowani są uznani za niebezpiecznych.

Z kolei osadzeni „N” wymagają zwrócenia większej uwagi na bezpieczeństwo, dlatego konwojowanie osadzonych niebezpiecznych odbywa się z udziałem Grupy Interwencyjnej Służby Więziennej ze wzmożonymi środkami ostrożności.

Każdy konwój jest szczegółowo planowany i dokumentowany w Księżce przebiegu służby konwojowej. Dokumentacja obejmuje m.in. opis trasy, podaje się w niej informacje dotyczące przystanków, liczby konwojowanych, powodów konwojowania.

Wszystkie wymienione elementy składają się na sukces konwoju oraz jego bezpieczeństwo co jest najważniejsze z punktu widzenia nie tylko funkcjonariuszy, ale też zwykłych obywateli, ponieważ to właśnie oni widząc pojazd SW nie powinni odczuwać strachu przed tym, że może wydarzyć się coś złego.

Powyższe stwierdzenia potwierdzają zatem hipotezę postawioną w części metodologicznej artykułu.

Przedstawiono w nim konwój więźniów jako nieodzowny element systemu penitencjarnego, podkreślono, że bezpieczeństwo konwoju osadzonych jest bardzo ważnym aspektem pracy Służby

Więziennej. Ten złożony z wielu elementów proces wymaga ścisłego przestrzegania procedur i dostosowania środków do stopnia zagrożenia ze strony konwojowanych, aby wszyscy uczestnicy ruchu drogowego czuli się bezpiecznie mijając transport osadzonych. Każdy konwój jest trudny niezależnie od tego czy trasa jest krótka, czy jest to konwój do szpitala lub pracy.

Podczas transportu spotkać się można z wieloma zagrożeniami, są one przewidywalne i nieprzewidywalne jednak funkcjonariusze Służby Więziennej to osoby wykwalifikowane i gotowe na każdą sytuację.

BIBLIOGRAFIA

- Dąbrowski Daniel. Więzienne ABC, „K” jak konwój. W <https://sw.gov.pl/aktualnosc/zaklad-karny-w-przyluchach-starych-wiezienne-abc-k-jak-konwoj>.
- Drożdżak Artur. 2014. „Komandosi” Służby Więziennej, czyli 16 twardzieli do zadań specjalnych. 7.10.2014. W <http://www.gazetakrakowska.pl/artukul/3599163,komandosi-sluzby-wieziennej-czyli-16-twardzieli-do-zadanspecjalnych,id,t.html>.
- Fabiszewski Wojciech. 2017. Wykonywanie zadań ochrony społeczeństwa przed sprawcami przestępstw i zabezpieczania jednostek Służby Więziennej. Współczesne zagrożenia bezpieczeństwa Polski. Waldemar Tomaszewski, Wojciech Fabiszewski, Andrzej Jurkun (red.). Olsztyn.
- Instrukcja nr 4/2016 Dyrektora Generalnego Służby Więziennej z dn.22.12.2016 w sprawie wykazów i wzorów druków ochronnych oraz znaków wzorów umownych.
- Instrukcja nr 7/2010 dyrektora generalnego Służby Więziennej z 13 sierpnia 2010 r. w sprawie transportowania skazanych.
- Karas-Matysiak Marta. Napad na konwój! ... spokojnie - to tylko ćwiczenia. W <https://www.sw.gov.pl/aktualnosc/areszt-sledczy-w-grojcu-konwoj-2017>.
- Komenda Powiatowa Policji w Ostródzie. W <https://ostroda.policja.gov.pl/o15/aktualnosci/46764,Ostroda-Policjanci-poszukuja-27-latka-ktory-uciekł-z-konwoju.html>.
- Konwój, czyli bezpieczeństwo i ochrona, <https://sw.gov.pl/galeria/konwoj-czyli-bezpieczenstwo-i-ochrona>.
- Korwin-Szymanowski Grzegorz. 2011. Szesnaście razy na księżyc, Forum Penitencjarne 02(153).
- Linowski Krzysztof. 2017. Organizacja i zadania służby więziennej w Polsce. Radom: Wydawnictwo Wyższej Szkoły Handlowej w Radomiu
- Markowska Monika. 2015. Przenoszenie między jednostkami penitencjarnymi skazanych odbywających długoterminowe kary pozbawienia wolności – na przykładzie okręgu warszawskiego. Przegląd Więziennictwa Polskiego 88. Warszawa.
- Misztal Henryk. 2018. Służba konwojowa. Zagadnienia bezpieczeństwa i organizacja bezpiecznej służby. Kalisz.
- Niebawem miał wyjść na wolność, postanowił uczynić to wcześniej. Więzień uciekł z konwoju, 12.04.2024, <https://www.lublin112.pl/niebawem-mial-wyjsc-na-wolnosc-postanowil-uczynic-to-wczesniej-wiezien-uciekł-z-konwoju/>.
- Piekarski M. 2007. Grupy Interwencyjne Służby Więziennej, Komandos 9.

Próba ucieczki aresztowanego z konwoju w Toruniu. Padł strzał!. 16.05.2018, <https://pomorska.pl/proba-ucieczki-aresztowanego-z-konwoju-w-toruniu-padl-strzal/ar/13180469>.

Rozporządzenia Ministra Sprawiedliwości z dnia 17 października 2016 r. w sprawie sposobów ochrony jednostek organizacyjnych Służby Więziennej (Dz.U.2016.1804).

Rozporządzenie Ministra Sprawiedliwości z dnia 3 lutego 2011 r. w sprawie trybu współdziałania Służby Więziennej z Policją w przypadku zagrożenia lub naruszenia bezpieczeństwa jednostki organizacyjnej Służby Więziennej lub konwoju.

Słownik Języka Polskiego PWN, <https://sjp.pwn.pl/slovniki/bezpieczenstwo>.

Służba Więzienna, <https://sw.gov.pl/>.

Ustawa z dnia 24 maja 2013 r. o środkach przymusu bezpośredniego i broni palnej (Dz.U.2024.383 t.j.).

Ustawa z dnia 6 czerwca 1997 r. Kodeks karny wykonawczy (Dz. U. 1997 Nr 90 poz. 557 z późn. zm.).

Ustawa z dnia 9 kwietnia 2010 r. o Służbie Więziennej (Dz. U. 2010 Nr 79 poz. 523).

Wójtowicz Jarosław. „Konwojówka”. <https://www.sw.gov.pl/aktualnosc/okregowy-inspektorat-sluzby-wieziennej-w-rzeszowie-konwojowka>.

Zarządzenie Nr 29/2015 Dyrektora Generalnego Służby Więziennej z dnia 1 lipca 2015 r. w sprawie transportowania skazanych.

Zarządzenie Nr 3/2011 Dyrektora Generalnego Służby Więziennej w sprawie zasad organizacji i zakresu działania etatowych GISW.

Zarządzenie Nr 360 Komendanta Głównego Policji z dnia 26 marca 2009 r. w sprawie metod i form wykonywania przez policjantów konwojów i doprowadzeni.

Zarządzenie nr 69/23 Dyrektora Generalnego Służby Więziennej z dnia 31 października 2023 r. w sprawie sposobów ochrony, konwojowania oraz zadań ochronnych funkcjonariuszy i pracowników Służby Więziennej.